

Finančni nadzorniki EU opozarjajo potrošnike na tveganja pri naložbah v kriptometja

Evropski nadzorni organi (EBA, ESMA in EIOPA) opozarjajo potrošnike, da so mnoga kriptometja zelo tvegana in špekulativna. Kriptometje za večino potrošnikov ni primerno kot naložba, plačilno ali menjalno sredstvo.

Zelo verjetno je, da potrošniki v primeru nakupa kriptometja izgubijo ves vloženi denar. Potrošniki bi morali biti pozorni na zavajajoče oglaševanje, ki je prisotno tudi na družbenih omrežjih in v objavah vplivnežev. Še posebej bi morali biti potrošniki pazljivi, kadar jim obljublajo hitre ali visoke donose, zlasti kadar se ti zdijo predobri, da bi bili resnični.

Potrošniki bi se morali zavedati pomanjkanja pravnih sredstev ali varstva v zvezi s kriptometji, saj kriptometja ter z njimi povezani produkti in storitve običajno niso del obstoječe zaščite v skladu z veljavnimi predpisi EU o finančnih storitvah.

KAJ MORATE VEDETI IN PREVERITI

Zavedati se morate posebnih tveganj kriptometja ter povezanih produktov in storitev ter skrbno pretehtati, ali so tveganja sprejemljiva glede na vaše želje in finančno stanje. Ta tveganja vključujejo naslednje:

- lahko izgubite ves vloženi denar;
- cene lahko hitro padejo in zrastejo v kratkem času;
- lahko postanete žrtev prevar, goljufij, operativnih napak ali kibernetских napadov in
- malo verjetno je, da boste imeli pravico do varstva ali odškodnine, če gre kaj narobe.

Če razmišljate o nakupu kriptometja ali povezanih produktov in storitev, se vprašajte naslednje:

- Ali si lahko privoščite, da bi izgubili ves vloženi denar?
- Ali ste pripravljeni prevzeti velika tveganja, da bi dosegli oglaševani donos?
- Ali poznate značilnosti kriptometja ali povezanih produktov in storitev?
- Ali so podjetja/stranke, s katerimi poslujete, ugledne?
- Ali so podjetja/stranke, s katerimi poslujete, ustrezni nacionalni organi uvrstili na črno listo? ⁽¹⁾
- Ali lahko učinkovito zaščitite naprave, ki jih uporabljate za nakup, shranjevanje ali prenos kriptometja, vključno z zasebnimi ključi?

⁽¹⁾ Upoštevajte, da četudi podjetje/stranka ni uvrščena na črno listo, to ni zagotovilo, da je sodelovanje z njimi varno.

Katera so ključna tveganja?

- **Ekstremna gibanja cen:** mnoga kriptoi metja so izpostavljena nenadnim in ekstremnim gibanjem cen ter so špekulativna, saj je njihova cena pogosto odvisna samo od povpraševanja potrošnikov (tj. ne obstajajo sredstva, ki bi krila ta imetja, ali druga opredmetena sredstva). Izgubite lahko velik znesek ali celo ves vloženi denar. Ekstremna gibanja cen pomenijo tudi, da številna kriptoi metja niso primerna za shranjevanje vrednosti in kot sredstvo za plačilo ali menjavo.
- **Zavajajoče informacije:** nekatera kriptoi metja in povezani produkti se agresivno javno oglašujejo, pri čemer uporabljajo tržne in druge informacije, ki so lahko nejasne, nepopolne, netočne ali celo namerno zavajajoče. Na primer, oglasi prek družbenih medijev so lahko zelo kratki, s poudarkom na morebitnih dobičkih, ne pa na velikih tveganjih. Paziti se morate tudi objav „vplivnežev“ v družbenih medijih, ki za trženje določenih kriptoi metij ter povezanih produktov in storitev običajno prejmejo finančno spodbudo, zato so lahko v svojih sporočilih pristranski.
- **Zaščita ne obstaja:** večina kriptoi metij in prodaja produktov ali storitev v zvezi z njimi sta v EU neregulirani.⁽²⁾ V teh primerih ne boste deležni pravic in varstva, ki so na voljo potrošnikom v zvezi z reguliranimi finančnimi storitvami, kot so pritožbe ali pritožbeni mehanizmi.
- **Kompleksnost produktov:** nekateri produkti so zaradi izpostavljenosti kriptoi metjem zelo kompleksni in imajo včasih lastnosti, ki lahko povečajo izgube v primeru neugodnih gibanj cen. Ti produkti zaradi svoje kompleksnosti za številne potrošnike niso primerni.
- **Goljufija in zlonamerne dejavnosti:** obstajajo številna ponarejena kriptoi metja in prevare, zavedati se morate, da je njihov namen z različnimi prijemi iz vas izvleči denar, na primer z lažnim predstavljanjem oziroma zabljanjem (t.i. phishing).
- **Tržna manipulacija, nepreglednost cen in majhna likvidnost:** določanje cen kriptoi metij in izvajanje transakcij na borzah pogosto nista pregledni. Tudi imetništvo nekaterih kriptoi metij je zelo koncentrirano pri majhnem številu deležnikov, kar lahko vpliva na cene ali likvidnost. Lahko se zgodi, da ne boste deležni poštene cene ali obravnave pri nakupu ali prodaji kriptoi metij ali pa jih ne boste mogli prodati tako hitro, kot bi želeli, ker ne bo morebitnega kupca. V več primerih so poročali o tržni manipulaciji.
- **Vdori, operativna tveganja in varnostna vprašanja:** tehnologija razpršene evidence, ki podpira kriptoi metja, lahko prinaša posebna tveganja. Več izdajateljev in ponudnikov storitev v zvezi s kriptoi metji, vključno s ponudniki kriptoborza in kriptodenarnic, je doživelo kibernetске napade in resne operativne težave. Številni potrošniki so izgubili svoje kriptoi metje ali utrpeli izgube zaradi takih vdorov in motenj ali ker so izgubili zasebne ključe za dostop do svojih imetij.

⁽²⁾ Nekaterе države članice so uvedle nacionalne predpise za urejanje nekaterih kriptoi metij in povezanih produktov ali storitev. Poleg tega morajo imeti ponudniki nekaterih vrst storitev v zvezi s kriptoi metji, vključno s storitvami menjave in skrbništva, dovoljenje ali biti registrirani za namene preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Za dodatne podrobnosti se obrnite na ustrežni pristojni organ.

Osnovne informacije

To opozorilo temelji na členu 9(3) uredb o ustanovitvi evropskih nadzornih organov⁽³⁾. Sledi prejšnjim opozorilom o tveganju zaradi kupovanja in/ali imetništva kriptometij. ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾

Kriptometja je mogoče opredeliti kot digitalno predstavitev vrednosti ali pravic, ki jih je mogoče elektronsko prenesti in shraniti z uporabo tehnologije razpršene evidence ali podobne tehnologije.

Evropski nadzorni organi ugotavljajo, da dejavnost in zanimanje potrošnikov za kriptometja naraščata, vključno s tako imenovanimi **virtualnimi/navideznimi valutami**, ter s pojavom **novih vrst kriptometij ter povezanih produktov in storitev**. Ti so na primer:

- tako imenovani nezamenljivi žetoni (NFT),
- izvedeni finančni instrumenti s kriptometji kot temeljnimi sredstvi,
- police življenjskega zavarovanja, vezanega na enote investicijskih skladov oziroma na enote kritnega sklada, s kriptometji kot temeljnimi sredstvi, in
- decentralizirane finance (DeFi), ki naj bi ustvarjale visoke in/ali hitre donose.

Evropske nadzorne organe skrbi, da vse več potrošnikov kupuje ta imetja v pričakovanju, da jim bodo prinesla dober donos, ne da bi se zavedali velikih tveganj.

Septembra 2020 je Evropska komisija predstavila zakonodajni predlog uredbe o trgih kriptometij. ⁽⁷⁾ Predlog zagotavlja celovit okvir za ureditev in nadzor izdajateljev in ponudnikov storitev v zvezi s kriptometji z namenom varstva potrošnikov ter celovitosti in stabilnosti finančnega sistema. Vendar potrošnike opozarjamo, da je predlog še vedno odvisen od izida sozakonodajnega postopka. ⁽⁸⁾ Dokler ta predlog ne bo sprejet in se uporabljal, potrošniki ne bodo imeli koristi od nobenega zaščitnega ukrepa, predvidenega v njem.

Na dan tega opozorila obstaja več kot 17 000 različnih kriptometij, od katerih se nekatera včasih imenujejo „virtualne/navidezne valute“ ali digitalni „kovanci“ ali „žetoni“. ⁽⁹⁾ Najpomembnejše kriptometje doslej sta bitcoin in ether, ki skupaj predstavljata približno 60 % celotne tržne kapitalizacije kriptometij. Poraba energije nekaterih kriptometij je visoka, na

⁽³⁾ Uredba (EU) 2019/2175 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. decembra 2019 o spremembi Uredbe (EU) 1093/2010 o ustanovitvi Evropskega nadzornega organa (Evropski bančni organ), UL L 331, 15.12.2010, str. 12; Uredba (EU) št. 1094/2010 o ustanovitvi Evropskega nadzornega organa (Evropski organ za zavarovanja in poklicne pokojnine), UL L 331, 15.12.2010, str. 48; Uredba (EU) št. 1095/2010 o ustanovitvi Evropskega nadzornega organa (Evropski organ za vrednostne papirje in trge), UL L 331, 15.12.2010, str. 84.

⁽⁴⁾ EBA (2013), [Opozorilo uporabnikom v zvezi z navideznimi valutami](#), 12. december.

⁽⁵⁾ Evropski nadzorni organi (2018), [Evropski nadzorni organi svarijo potrošnike pred tveganji zaradi nakupa virtualnih valut](#), 12. februar.

⁽⁶⁾ ESMA (2021), [ESMA ugotavlja visoka tveganja vlagateljev v neregulirana kriptometja](#), 17. marec.

⁽⁷⁾ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o trgih kriptometij in spremembi Direktive (EU) 2019/1937, COM(2020) 593, 24.9.2020.

⁽⁸⁾ [Redni zakonodajni postopek – Svet \(europa.eu\)](#).

⁽⁹⁾ Vir: Coinmarketcap.com, podatki z dne 3. marca 2022.

primer zaradi rudarjenja in postopkov potrjevanja, potrošniki pa bi se morali zavedati njihovega vpliva na okolje. ⁽¹⁰⁾

⁽¹⁰⁾ Za več informacij glejte na primer [„Cambridgeov indeks porabe energije bitcoina“](#), ki ga objavlja Cambridge Centre for Alternative Finance (2022).